

N:o 29.

Ank. till Riksd. Kansli den 11 April 1872, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om en lagbestämmelse i syfte att Kongl. förklaringen angående klander af annans åtkomst till fast egendom den 14 Maj 1805 ej måtte ega tillämplighet å de rättsförhållanden, hvilka uppkommit innan denna författning blef till efterlefnad kungjord.

Herr *Ola Jönsson* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 60), som blifvit till Lag-Utskottet remitterad, anført, att så väl i teorien som i lagskipningen hittills gjort sig gällande den grundsats, att lagar, hvilka angå rättigheters förvärfvande, icke må tillerkännas retroaktiv verkan. Emellertid hade denna princip under sednare tiden blifvit rubbad, i det att Högsta Domstolen uti uppkommen tvist angående eganderätten till ett hemman tillagt ofvanberörda Kongl. förklaring en sådan verkan. Enligt detta prejudikat vore alla de orättvisor i fråga om eganderätt till jord, hvilka under det föregående seklet egde ruin, numera oåtkomliga. Motionären föreslår derföre, att en lag måtte utfärdas, så lydande:

»Hvad genom Kongl. förklaringen den 14 Maj 1805 blifvit stadgadt, angående tid för den, som klander å annans åtkomst till fast egendom anställa vill, skall icke ega tillämpning på de rättsförhållanden, hvilka uppkommit innan nämnda förordning blef till efterrättelse kungjord».

Genom berörda Kongl. förklaring är stadgadt som följer: »En hvar, som klander å annans åtkomst till fast egendom anställa vill, är skyldig att inom natt och år från den tid, som i hvarje särskild händelse är vorden bestämd, eller, enär sådan tid icke finnes utsatt, från den dag anledningen till slikt klander för rätter egare yppades och han kom i tillstånd att sin rätt bevaka och lagligen utföra, genom uttagen stämning hos domaren ett sådant klander fullfölja, samt att, enär sådant finnes vara försummadt, vidare talan derå bör anses vara försuten; men

som i sistnämnda fall tiden, hvarifrån dessa fatalier rätteligen böra beräknas, i de flesta mål icke alltid kunde med fullkomlig visshet utredas, eller åtminstone vore underkastad skiljaktiga omdömen, och klandret således, under hvarjehanda förevändningar, kunde i längre tid, som hittills skett, hållas öppet; alltså och enär lagen icke någonstädes utsatt fatalier till längre tid än tjugo år, som jemlikt 15 kap. 5 § ärfdabalken och 9 kap. 12 § handelsbalken innefattat en allmän gräns både för arfvingar och fordringsegare, inom hvilken de borde deras rätt gällande göra, intill dess denna tid, i hvad fordringsegare angår, genom Kongl. förordningen den 13 Juni 1800 blifvit till hälften förkortad; har Kongl. Maj:t i följd häraf ansett, att all på god tro vunnen och med verklig besittning förenad åtkomst till jord å landet samt hus och tomt i staden, af sådan beskaffenhet, att deroim mellan enskilda personer kunnat afhandlas, vare sig genom arf, köp, pant, gåfva eller förlikning, derifrån egendom af fideikomiss-natur ej eller undantages, hvilken icke blifvit i behörig ordning klandrad af den förmente egaren eller innehafvaren, som egendomen afhänd vore, i hans lifstid, ej eller af hans arfvingar eller rättsinnehafvare inom tjugo år från hans dödsdag, är efter samma tids förlopp från allt vidare åtal fri; på hvilken grund jemväl all den rätt till fast egendom, som icke inom omförmälda tid bevakas, sedermera icke eller kan vara gällande.»

Det synes vara klart, att en preskriptionslag sådan som den ifrågavarande måste, för att icke i väsendtlig mån förfela sitt ändamål, tillämpas jemväl på förhållanden, hvilka uppkommit innan lagen stiftades. Genom en sådan tillämpning erhåller lagen ingalunda retroaktiv verkan, blott det iakttages, att preskriptionstiden icke får börja att löpa förr än lagen blef gällande. I fråga om den tjugoåriga preskriptionstiden bör 1805 års förklaring följaktligen, enligt Utskottets åsigt, så förstås, att en hvar pretendent vid den tid, då författningen utkom, eger rätt till klandertalan under sin lifstid, äfvensom hans arfvingar eller rättsinnehafvare ega enahanda rätt under tjugo år från samma pretendents dödsdag.

På grund häraf och då motionären ej visat, hvad som ej heller lär vara förhållandet, att lagskipningen tagit en riktning afvikande från den af Utskottet nu uttalade åsigt, får Utskottet värdsamt hemställa, att förevarande motion ej måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 April 1872.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.